

САҢА ОЛОХ

Чурапчи ууһун хаһаа

ХАҢЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

Атырдыах ЫҢЫН
10 КҮНЭ
СЭРЭДЭ
№ 93
(9310)

Ходуһаттан сонуннар

ОХСУЛЛУБУТ ОТ СЫТА ДЫРГЫЙАР, СУБУУ СУБУЛЛАР, ОТ КЭБИҢИЛЛЭР

Сайыммыт сылааһа номнуо намыраабыкка дылы буолла. Күммүт чабылчы тыгара абыраата, мэнник тыл олуту-малы күүһүнэн оонньотон аһар, халлааммыт уутун ыгарыттан соло булбат. Сотору күндү көмүс күһүммүт кыһыл, саһархай өнүгөн айылба барахсаны баруу...

Быыл ардахтаах сайын буолан бары да олутугар оуустардыбыт. "Бу ардах эрдэ кэлэн түспэт ээ", — диир турар-турбат бары мөбүттүбүт. Ол эрэн, хайыыр да кыах суох, Ийэ айылбабыт тугу бизэрэринэн, бэрэринэн олордоллут. Үгүспүт сайыммытын күнү-дылы билгэлиир дьон туох диһиллэрин истээри телевизор, радио, интернет иннигэр аттардыбыт быһылаах. Сарсыарда маһаһынна мустаат бүгүн, сарсын хайдах күн буоларын бэйэ-бэйэбиттэн сураһабыт, билгэлээн көрөбүт.

Биир баай оттоох-массаах, ытык-мааны сир-битинэн Мэлдьэхи буолар.

Хас сайын ахсын манна отчууттар-масчыттар үлэлээн, сынныанан бараллар. Салгына чэбдигин, ырааһын, айылбата кэрэтин сөбөбүн-махтайабын. Алаас-алаас айы трактор тарылыыра, отчууттар үгүлүүлэрэ биир сайын туспа түгэнэ. Күнүскү амурбанна күөс-үөт ылынар, кизлэ күмээ таһыгар олорон сарсынныгын былаанныр, отууга минныгэстик утууар, сарсыарда сылаас чэчи сырылатар — бу саха кийитигэр дьолун биир кэрчигэ.

Бу манник саха кийитин сизринэн мэлдьэхсилэр, хол-тоболол оттуу сылдьаллар. Онтон кылгастык быһа тардан кэлсээтэхтэ манник.

Алаас-алаас айы отчуут тобуоруһа мустубут. Ким дьиз кэргэнинэн, ким кыттыгас дьоннорунаан отторун ардах-ха былдьатымаары үлэлээн тигинэтэллэр. Сарсыарда олох эрдэттэн кизлэ хойукка дьэри трактор тыаһа намыраабат. Үлэ-хамнас күөс-түү оргууар.

Хат Үрэх дьиз сиргэ тийибит. Манна Дмитрий Васильевич Гурьев, Евгений Афанасьевич Данилов, Яков Романович Оконешиков (Диринтэн сылдьаллар) бары кыттыһан оттуу сылдьаллар. Ханна эрз күрүө онороллор быһылаах, сүгэ тыаһа өрө хабыллар. Дмитрий Гурьевы көрсөн кэлсээтэбин:

— Дмитрий Васильевич, оккутугар хаһан тахсыбык-кыты?

— Тахсыбылпыт икки нэдиэлэ буолла.

— Төгө оту туруордугут?

— Сүрүнүн бүтэрдүбүт. Былырыннытааһар арыы элбэх курдук. Былырын мантан икки оту ылбыт буоллахпытына, быыл ус от кэллэ. Ардах кэлэн мэхэйдээтэ абай дии.

Ити курдук биир табак амурбаныгар кэлсээтэ түһэт үлэ кийитэ отугар ыстанна.

Салгыы бара турабыт. Баран иһэн көрдөххө, сорох ходуһа муоралы бааллар, сорох оттонон бүтэн

хааччахтарга от бөбө кэбиһиллэн турар, сороххо саһа ахсуллубут от сыта саба бизэрэ. Алаастары кэрийэн Күндүлгэ кэлибит. Ыраах сыыр үрдүгэр көһөрүлүбүт дьон өлбөт-сүппэт өйдөбүннүктэрэ поаматыннык турара көстөр. Хаһан эрз манна олох устан аастытын санатарды өтөх дьизлэр, амлаардар оноһон тураллар. Ол эрэн Күндүлү бырабыллыбыт, умнүллубут дии санааман, манна эмиз олох кыма умайар, олох буруота унаарар. Афанасий Иннокентьевич Олесов дьиз 75 саастаах ытык-мааны кыр-дыаһаспыт икки уолунаан, Афанасийдын уонна Алексей-дын, буруо таһааран манна олохсуйбуттара номнуо сүүрбэттэн таһа сыл буолла.

Ходуһа от кэбиһэ сылдьаллар. Охонон тракторыттан "тип" курдук түһэ уыста. Сынныа таарыа сүһэргиир: "Уопсайа уон биир оту туруордубут. Бу мантан

(алааһы тула көрдөрөр) уонча от кэлиэхтээх этэ да, сэттэни ыллыбыт. Барытын күөстүү мустубут, кэбис-тибит. Аныгы олох сизринэн ахсордоохлут, мунньар-даахпыт. Сорох ходуһабыт ууга сытар. Бэһиз буолан оттуу сылдьабыт. Ардах кэлэ-кэлэ түһэн атахтаата".

Охонон эһэбит билигин да трактор уруулуттан түспэт тэтиэнэ. Кырдык да, айылба аһа дьиз манник кийити этэн эрдэттэрэ, эттиин-сиинниин, өйдүүн-санаалыын күөстээх, бөбөх.

Ходуһа сылдьан санаалыын да чэбдигирдим. От дьиз итинник сыралаах-сында-баннаах буоллаа. Ардах дьиз биэр куустан олорбокко, быыс-арыт буолан үлэлэттэхтэ-хамсаатахха кыстыкка бэлэм буолуохлут дьиз эрэллээх тарбаһабыт.

Күммүт номнуо арбаалаан эрэр. Сотору ходуһа чуумпура быһытыыла, тыас-уус намырыа... Эмиз биир күн элэннээн аастабыа...

АЙААНА.

Муниципальное образование "Чурапчинский улус (район)"

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

№ 173 от 3 августа 2005 г.

О порядке ограничения розничной продажи и потребления (распития) пива и напитков, изготавливаемых на его основе, на территории Чурапчинского улуса

В соответствии с Федеральными законами: "О внесении изменений в статью 10 Федерального закона "О рекламе" от 20 августа 2004 г. № 115-ФЗ, "Об ограничении розничной продажи и потребления (распития) пива и напитков, изготавливаемых на его основе" от 7 марта 2005 г. № 11-ФЗ и в целях упорядочения розничной продажи и потребления (распития) пива и напитков, изготавливаемых на его основе, на территории Чурапчинского улуса, постановляю:

1. Утвердить прилагаемый порядок розничной продажи и потребления (распития) пива и напитков, изготавливаемых на его основе, на территории Чурапчинского улуса.

2. Рекомендовать главам сельских администраций Чурапчинского улуса принять дополнительные меры по ограничению продажи пива, напитков, изготавливаемых на его основе, а также алкогольных напитков несовершеннолетним, а также в местах массового скопления детей и молодежи и при проведении массовых мероприятий.

3. Управлению улусного образования, центральной улушной больнице, отделу семьи и детства администрации МО, управлению молодежи, главам сельских администраций, организовать просветительскую работу по пропаганде здорового образа жизни среди детей и молодежи, а также по разъяснению вреда потребления (распития) алкогольных напитков и пива.

ПОРЯДОК

ограничения розничной продажи и потребления (распития) пива и напитков, изготавливаемых на его основе, на территории Чурапчинского улуса.

1. Общие положения

Настоящий Порядок направлен на ограничение розничной продажи, в том числе и разлива, и потребление (распитие) пива и напитков, изготавливаемых на его основе, на территории Чурапчинского улуса.

Действие настоящего Порядка распространяется на отношения по розничной продаже пива с содержанием этилового спирта более 0,5 процента объема готовой продукции и изготавливаемых на его основе пива, напитков с указанным содержанием этилового спирта (далее пиво и напитки, изготавливаемых на его основе), участниками которых являются юридические лица, независимо от их организационно-правовых форм, индивидуальные предприниматели, а также физические лица, потребляющие пиво и напитки, изготавливаемые на его основе.

Настоящий Порядок регламентирует ограничения розничной продажи и потребления (распития) пива и напитков, изготавливаемых на его основе, а также устанавливает запрет розничной продажи пива несовершеннолетним. Ограничение вводится в целях защиты здоровья, предупреждения

формирования алкогольной зависимости и нравственной деформации личности детей и подростков, а также в целях устранения ряда криминальных факторов.

2. Требования к розничной продаже пива и напитков, изготавливаемых на его основе.

2.1. Продавец обязан своевременно в наглядной и доступной форме довести до сведения покупателя необходимую и достоверную информацию о товаре и его изготовителе, обеспечивающую возможность правильного выбора пива и напитков, изготавливаемых на его основе.

2.2. Информация в обязательном порядке должна содержать следующие сведения:

— наименование и цена пива и напитков, изготавливаемых на его основе;

— наименование производителя (юридический адрес) и страна происхождения пивной продукции;

— величину экстрактивности начального сусла в процентах и минимальную величину объемной доли этилового спирта;

— объемной доли этилового спирта;

— дату изготовления и срок годности;

— состав основного сырья, использованного при изготовлении пива и напитков, изготавливаемых на его основе;

— пищевые добавки, ароматизаторы;

— противопоказания к применению пивной продукции;

2.3. Продавец обязан иметь действующие санитарные правила и другую необходимую нормативную документацию и соблюдать установленные в них требования.

2.4. Продавец, осуществляющий продажу пивной продукции и напитков, изготавливаемых на его основе, обязан обеспечить покупателей в наглядной и доступной форме информацией, часах торговли, ее ассортименте, потребительских свойствах.

2.5. Для продажи пива и напитков, изготавливаемых на его основе, в разлив торговые объекты и предприятия общественного питания обязаны иметь специальное оборудование (линию) для разлива пива и напитков, изготавливаемых на его основе, (включая кран (башню) нахлестителя (постоянный или надстоячий)).

3. Ограничения на розничную продажу и потребление (распитие) пива и напитков, изготавливаемых на его основе.

3.1. Не допускается розничная продажа пива и напитков, изготавливаемых на его основе, свыше 5 градусов на территории МО Чурапчинского улуса (района);

3.2. Не допускается розничная продажа пива и напитков, изготавливаемых на его основе: в детских, образовательных и медицинских организациях; на всех видах общественного транспорта (транспорта общего пользования) внутриулусного, внутрипоселкового, междугородного сообщения; в организациях культуры (за исключением расположенных в них организаций или пунктов общественного питания, в том числе без образования юридического лица); физкультурно-оздоровительных и спортивных сооружений; несовершеннолетним.

3.3. Не допускается потребление (распитие) пива и напитков, изготавливаемых на его основе, в местах, указанных в

пункте 3.1. настоящего Порядка, а несовершеннолетними, кроме того, в любых общественных местах.

3.4. Не допускается розничная продажа, в том числе и разлива, и потребление (распитие) пива и напитков, изготавливаемых на его основе в местах общественного питания после 24 часов:

а) **Рестораны** — предприятия общественного питания с широким ассортиментом блюд сложного приготовления, включая заказные и фирменные, алкогольную продукцию, табачные и кондитерские изделия, с повышенным уровнем обслуживания в сочетании с организацией отдыха;

б) **Бары** — предприятия общественного питания с барной стойкой, реализующие смешанные, крепкие алкогольные напитки, слабоалкогольные и безалкогольные напитки, закуски, десерт, мучные, кондитерские и булочные изделия, покупные товары;

в) **Кафе** — предприятия по организации питания и отдыха потребителей с предоставлением ограниченного по сравнению с рестораном ассортимента продукции, реализующие фирменные и заказные блюда, изделия и напитки;

г) **Столовые** — общедоступные или обслуживающие определенный континент потребителей предприятия общественного питания, производящие и реализующие блюда соответствия с разнообразным по дням недели меню;

д) **Закусочные** — предприятия общественного питания с ограниченным ассортиментом блюд несложного приготовления из определенного вида сырья и предназначенные для быстрого обслуживания потребителей;

е) **Летние уличные кафе** — предприятия быстрого питания, реализующие готовые блюда из полуфабрикатов, газированные и негазированные безалкогольные напитки.

Органы местного самоуправления определяют место расположения летних уличных палаток - мест быстрого питания с учетом настоящего порядка.

4. Ответственность за несоблюдение настоящего Порядка. Руководители и другие должностные лица торговых организаций и предприятий общественного питания за нарушение требований настоящего Порядка и незаконную продажу пивной продукции несовершеннолетним несут ответственность в соответствии с Кодексом Российской Федерации об административных правонарушениях.

5. Контроль за соблюдением настоящего порядка.

5.1. Контроль за соблюдением настоящего Порядка осуществляют контролирующие и правоохранительные органы, органы местного самоуправления в пределах своей компетенции и в соответствии с действующим законодательством РФ и РС (Я).

5.2. Функции общественного контроля выполняют общественные объединения, средства массовой информации.

ИЛИН ЭНЭР УЛУУСТАРГА МАННАЙГЫ БАЛЫҢАЛАР, ЭМЧИТТЭР

Саха сиригэр доруобуйа харыстабылын гражданскай ситимэ тэриллибитэ 200 сылыгар

Эмп тэрилтэлэрэ суохтарына
XIX үйэ бүтүһүгэр диэри Саха уобалаһын аһыах нэһилиэнньэлээх кинэ нэлэмэн кэнигэр биэс медицинскэй уокурук: Дьокуускай, Өлүөхүмэ, Бүлүү, Уһаа, Дьааһы, Халыма - баар дьин кумааһыга көстөрө. Дьинэр куттунуулар медицинскэй көмө оҥорор балыһа да, эмчит да суоҕа. 1900 с. уобалас урдунан 13 быраас, 18 фельдшер баар эбит буоллаһына - онуук буолумна дасаны. Холобур, илин энэр улуустар нэһилиэнньэлэрин Дьокуускайга баар медицинскэй персонал хаачыһыар дьин буолара. Онооһор кутталлаах сыстыганнаах ыарыы өрө турдаһына улуус быраабатын ынырытынан, полицейскай управление көнүлүнэн биэр эмэ быраас тахсара.

Биллэрин курдук, ыраахтааһы былааһа бу кэмэ Саха сирин эрдэһэнкэтэ суох турмэсэ кубулуппута. Нуучча норуотун үтүөнү, инникини түстүү өйдөөх санаалаах, көнүлү туруулар чулуу дьонун декабристардан сагалана, каракозөөчтөрү, 1863 с. өрө турбут поляк норуотун хорсuttарын, нардониктары, о. д. а. араас көлүөнэ революционердары манна көскө ытталлара. Кинилэр истэригэр аһыах быраас идэлээхтэр бэйэлэрин кыахтарынан саха дьонугар медицинскэй көмөнү оҥоро сатаабытара.

Политсылынайдар
Туруорсууларынан Нуучча Географической обществотун Илин Сибирдээһи отдела 1894 — 1898 сс. Саха сирин бары өттүнүн үөрэтэр кинэ далааһыннаах научнай, Сибиряковскай дьин ааттаах, экспедицияны тэрийэн үлэлэппитэ. Икки сыллаах чинчийи түмүгүн Саха дьонун 30-тан тахса % - а сэллигинэн, 70-ча % - а трахоманан ыалдьара, үксэ илинстигинэн суугулуубута быһаарыллыбыта. Биэр сааһыгар дьин саастаах оҕо өлүүтэ 60-тан тахса % этэ. 1895 с. итинэн олобуран экспедиция чилиэттэрэ саха норуота медицинскэй көмө суобуттан эстэр-быстар дьылбааһыт дьин Госдумада улуустар кининэригэр кыра эмиэр балыһалары астарар наадатын туһунан туруорсуу түһэрбиттэрэ.

Маннайгы балыһалар уонна эмчиттэр
Өссө 1896 с. Байаңтай кэскө олорор политсылынайдар-каракозөөчтөр Василий Костюков, Ян Рябичкай уонна Н.Г.Левенталь, бэрт эрдэттэн туруорсууларынан уонна Сибиряковскай экспедицияба кыттыбыт политсылынайдары туһанан, губернатор көнүлүн ылан, улуус кинигэр Баайаба Томторугар "алтека" дьин билинни ФАП-ка тэннээн, эмп тэрилтэтэ аһыллыбыта. Ол биэр төрүтүнэн манна идэлээх эмчит Ян Рябичкай кэргэнэ К.А.Николаева фельдшер-акушерка баара буолбута. Манна кыра эмиэр дьин туһуллубут.

Дьэ онтон, 1897 с. ыам ыйын 27 күнүгэр Госдума "Саха уобалаһыгар тыа сирин медицинатын уларыта тутуу (реформа) туһунан" дьин сокуону таһаарар. Оноо ыйылланынан били биэс медицинскэй уокурукка уон быраастаах учаастак тэриллээхтээбэ. Учаастакка штат быһытынан биэр быраас уонна орто эмп үлэһитэ, алын үлэһит көрүлэрэ.

Боотуруускайга
Чурапчыга кининээх 31615 киһилээх Боотуруускай улуус нэһилиэнньэтин хаачыһыахтаах 4 №-дээх быраастаах учаастакка маннайгы биэс сирин манна көскө кэлбит политсылынай Дмитрий Иванович Бартеңев 1898 с. атырдыах ыйыгар аһаппыт. Эмиэр дьинэ-уота суох буолан, ыалларынан кэриэ сүлдьэн көрөр эбит. Бу сыл күнүн Боотуруускайтан төрүттээх П.Н.Сокольников Москвагааһы университет медицинскэй факультетын бүтэрбит. Быраас үөрбэр кириэбиттэн иттихтээбит төрөөбүт норуотугар көмөлөһөр баҕа санаатынан салайтаран хаста да суругунан, телеграмманын көрдөөһүн, 1898 с. ахсынны ый 16 күнүгэр 4 №-дээх учаастак бырааһынан аһыар туһунан губернатор бирикээһин таһаатаран, вакансия ылбыта. Ол бирикээс Москвага тийиэр дьин кини нуучча улуу сурууааччыта Л.Н.Толстойга ынырыллан сүлдьэн, кини Саха сиригэр көскө кэлбит духобордар кэргэттарин, оролорун арыаллыырга

көрдөһүүтүн үөрүүнэн ылыммыта. 1899 с. кулун тутартан бэс ыйын 1 күнүгэр дьин бэрт эрийини этэргэ арыаллаан аһалбыта. Тута Чурапчыга тахсан, ыарыһабы көрөргө-истэргэ, эмиэргэ туох да дьин-уот суох дьулаан туругун булбута. Суһаллык улуус сибистин мустаран, нэһилиэк кинээстэрин нэһилээ ылынанан, уруоку бырааба уонна мөссүйөн дьинэлэрин биэс сылга болдьохтоон көнүллээн ылбыт. Губернаторга туруорсан ити дьинэлэр өрөмүөннэригэр 600 солк. харчыны аһаппыт. Салгыы балыһага аһаан уларытан тэрлэритан онотторон, 1900 с. муус устар 1 күнүгэр биэс куйкалаах балыһаны аһаппыт. Салгыы уһунуқтаах туруорсуутунан 1912 с. типовой быраһыаһынан, очотообута тыа сиригэр суох дьиннээх цивилизация изийэхситэ, балыһа комплексы сандарбыта. Манна ыарыһахтары көрөр уонна сытыаран эмиэр улахан дьин, сыстыганнаах ыарыһаахтары сытыарар тусла дьин, онооһор өлбүт киһини уураар эмиз тусла дьоһуус дьин, быраас, биэс сэр олоролоруугар аһаппыт дьин, булуустуаах ампаар ситэриллэн-хоторуллан туһуллубуттар.

Проконий Нестеровиһы кытта Д.Н.Бартеңевы тэнэ араас кэмгэ үлэлээбиттэр акушеркалар: Е.Татаринова (1907 - 1908), Шишляникова (1909), биэс сэр Борис Околяскай (1904), Пышняк (1907), И.С.Степанов (1908), Рогожин, Уваровскай. Бүтэһик 1917 с. киниэхэ акушеркаан М.А.Яковлева, кэлин САССР уонна РСФСР үтүөлээх ыраа үлэлээбитэ.

Проконий Нестеровиһ улууска эмиэр-сэрэтэр тэрилтэлэр ситимнэрин тэрийини саҕалаабыта. Ол курдук, 1906 с. Черкөөхкө, онтон салгыы Чычымааха балыһа филиалларын ФАП-тары аһаарбыта. Ити курдук кини Чурапчытан ханна да халбарыйбакка, 1917 с. ахсынны ыйа хара өлүөр дьин биэһитин харыстаммакка сахатын норуотун туһугар үлэлээбитэ.

Гражданскай сэрин охсуута
Саха сиригэр сибисткэй былаас олохтоһор билдэһытаах сылларыгар гражданскай сэрин уота ордук хаарыйбыт өрүс илин

энэринээһи улуустар сана дьин атахтарыгар туран эрэр балыһалар эмсэбэлээбиттэрэ. 1921 с. Губадрас сибисткэсэ Н.Г.Юдин бирикээһинэн Чурапчы балыһата "Өрүс угуорунааһы оройуоннай балыһа" дьин уларытан аһаппыта. Үлэһиттэрин аһаана 15 - кэ тийэ эбиллибитэ. Ол иһигэр икки быраас, лектом, акушерка уонна 3 - 4 сибистэр штаттара көрүлүбүттэрэ. Манна В.М.Диваев уонна В.П.Широкова-Диваева дьин 6 - 7 сыл Дьокуускайга үлэлээн элбэх үөрүйэхтээмит быраастар аһаанан ылсан үлэһир былааннаах тахсыбытара. Хомойуох иһин, иккис кыһыныгар Пепеляев генерал урун баандата аһаанан, кинилэр балыһа сыналлаах малын-салын, инструментарийын илдьэ төттөрү Дьокуускайга кирибүттэрэ. 1922 с. сайын Дуганов аһаанан дьаһалынан кырыктыһыт урун баанда, хотторон куотарыгар отуча туох да бурука суох эдэр, кырдыаас дьонун мас баалкынан үтү кырбаан өлөрбүтүгэр аһаппыт. Сокольников уонча сыллааһыта элбэх сыранан туттарбит балыһатын уоттаабыта.

Аһа Солобуодатын уруннар ылыһыларыгар балыһа халаммыта, мала-сала алдытыллыбыта-кээһитилибитэ. Балыһа түөр эмчитэ кыһыл этэрэтин кытта бөһүөлэгэ көмүскэспитэ. Бүтэйдээх балыһата эмиз сэрин араллааныгар 1922 - 1923 сс. сабыллан үлэлээбэтэ. Урун баандата үүрүлүбүтүн кэһэ Аһа балыһатын чөлүгэр түһэрэ 1924 с. Дьокуускайтан алта сыраһан эмп-томп, аппаратура, инструментарий, балыһа мала-сала тизинилээх медперсонал кэлбитэ. Сотору кэһинэн букатын медицинскэй комплекс 10 куйкалаах стационар, аптека, лаборатория, кухня, бааныык, пращнай уонна туһунан эмчиттэр олоһор дьинэлэр баар буолбута.

Чурапчыга балыһа алта сыл тустаах үчүгэй дьинэ-уота, түөрт сыл бырааһа суох үлэлээбитэ. Манна кыһыл этэрэти кытта кээһит лектомнар - Валенченко, И.М.Ворошилов, В.Т.Кривенко үлэлээбиттэр. 1926 с. Е.И.Рабинович

дьин Томскайдааһы медицинскэй институту бүтэрбит быраас кэһэн икки сыл үлэлээбит. Бу кэмгэ нэһилиэннээ сибисткэтинэн уонна күүһүнэн 15 куйкалаах балыһа сана дьинэ туһуллан 1928 с. үлэһэ кирибтэ.

Оройуоннар тэриллиилэригэр
Дьэ, онтон 1930 с. оройуоннар саналыы тэриллэнэр ситимнээх комитеттар истэригэр доруобуйа харыстабылын саҕалаара баар буолбуттара. Салгыы хас оройуон аһы оройуоннай балыһалар тэриллэн, нэһиликтэргэ ФАП-тар аһыллан, эмп тэрилтэлэрин ситимнээ үөскэтиллэн испиттэрэ. Салгыы уонна трахоманы утары үлэлэри киһиэр-сабалыыр туберкулезнай уонна трахоматознай пууннар аһыллыбытара. Чурапчыга тыа сиригэр ханна да суох республика "Красная Якутия" дьин санаторийын бырайыаһынан икки этээстээх, 50 миэстэлээх оройуоннар икки ардыларынааһы туберкулезнай санаторий дьинэ туһуллан 1939 с. үлэһэ кирибтэ. Оройуоннарга республикага ыһыллар культурнай-революция чэрчитинэн эмчиттэр ыраас-чэбдик олох иһин турунууну иһилилэрэ-сабалыылара.

Ити курдук оройуоннарга доруобуйа харыстабылын ситимэ арыһы да атаһар туруох курдук буолан истэһинэ өссө биэр ыар тургууу - Аһа дойду Улуу сэринтэ-турбута. Ити тургуууну хас биэрдин оройуон эмчиттэрэ хайдах курдук чистээхтик туораан, салгыы оройуоннар балыһалара кыаһыан, хас нэһиликтэр аһы эмп тэрилтэлэрэ аһылланнар кыахтаах, эмиэр-сэрэтэр ситим үөскээн, маннай собурууттан нуучча уо. д. а. омукур бэрэстэбинэллэрэ, кэһин 60-с сыллартан олохтоох ыһааттан быраас да, орто медицинскэй кадрьанан да толору хаачыһылы, быраас көмөтө нэһилиэннээ чугаһытылан, салгыы миэстэтигэр специализированнай көмө оҥоһуллар буолан, эмиэр-сэрэтэр үлэһэ хайдахтаах курдук үтүө түмүктэр ситиһилибиттэрин туһунан тусла кэһээн.

А.ПЕРМЯКОВ.

Спорт

ССРС УОЛАТТАРЫН ОРТОТУГАР БАСТАКЫ ЧЕМПИОН



дьонно Н.Н.Тарскай бириһигэр республика хамаанданын уонна биридилээн бастыһы иһин күрэхтэһиитигэр спорт маастара Ф.Федотовы (Бүлүү) финалга ыраастык хотон чемпион аһын ылбыт Слава Карпов", - дьиниһигэр кылгас баттахтаах, толору эттээх-синнээх уол көбүөргэ баар буолбутугар ытыс тыаһа ньиригэ түспүтэ. Очолорго ол кыраһыабай, кэрэ ситиһин этэ. Ол күнүгэр Чурапчыга саҕай билиһилээх ычатынан Вячеслав Карпов буолбута.

Сайын. От үлэһэ үгэһинэн бара турар кэмгэрэ, От аһына үүмкэнэ Мырыла уһуор оттуу сырыттахытына комсомол райкомун бастакы секретэрэ В.М.Неустроев элбэх сонун кэһинилээх отчуттара кэлэн:

— Дагестан столицата Махачкала куораттан телеграмма кэлэ. Манна Советскай Союз уолаттарга чемпионатыгар Чурапчытан тренер Д.П.Коркин эрийбит түөрт уола туһунна. Кинилэртэн Слава Карпов чемпионнаата, Сергей Лыткин сэттис, Роман Неустроев тохсус, Петр Макаров уон алтыс буоллулар. Слава Карпов Советскай Союз олимпийскай хамаандатыгар кандидатынан киллэрилинэ", - дьин кэһэһтэ. Итинэ "олимпийскай" дьин тылы сорох-сорохтор аһа бастаан истиһиппит. Бу ситиһиһтэн тоһөлөөх оҕолор тустуу секциятыгар эриһилэ кэлбиттэрэ буолуой!

Уон аһыстаах сиппит-холлут тустуугу, кини тустар техникатын, таһыһылаахтык тустар саргытын туһунан хаһыаттарга суруйтаабытара. Кини кэһиниттэн Чурапчытан Проня Шестаков, Афанасий Матвеев, Николай Захаров, Роман Дмитриев, быраатты Морфунюгов, Семен Макаров Советскай Союз чемпионнара буолбуттара.

1966 с. Аһа дойду аһыһы чемпионатынан аһыар Тбилистээһи норуоттар икки ардыларынааһы турнирга аһын дойду ааттаахтарыһы аһа бастаан кыттан эриһи биһтин курдук эрийсэк, үһүс бочуоттаах миэстэни ылбыта. Ол түмүгэр иранец У.Пурасолеза очконан сабырытарбыта, болгарин Азизовы санын лаптааһыларынан көбүөргэ ыраастык уурбута, Советскай Союз сүүмэрдээмит хамаандатын чилиэннэрин З.Шекриладзены,

Н.Албаряны кытта тэннэһиттээбитэ, ССРС чемпиона Гаризл Алибегашвилины 4 : 0 аһааһынан холлута. Түмүгэр Советскай Союз сүүмэрдээмит хамаандатын чилиэннэһи кирибтэ. Тбилиси турнирын кэһиниттэн "Советский спорт" хаһыат аһаалаах корреспондента Д.Иванов бу курдук суруйар: "... күрэхтэһингэ кэлбит саха спортсменнара интэриһинэй тустууну көрдөрдүлэр. Кинилэр кимэн кириэр стиллээхтик тусталлар уонна сыһаар дьини билбэттар. СГУ студена В.Карпов бары көрсүһүүлэрин хорсуннук ыһта...", - дьин.

1967 сылга Салават Юлаев Бүтүн Россиятааһы, Нуркен Абдилов Бүтүн Союзтааһы бириһистэригэр бастатаабыта. 1969 сылга Болгарияга норуоттар икки ардыларынааһы турнирга уонна Новосибирскайга РСФСР чемпионатыгар бастаабыта. Ити кэһиниттэн 1970 - 1971 сс.ыларга ССРС тыа сирин спортсменнарын түһүлгэтигэр чемпионнуур. Махачкалага Аһа

дойду биэс төгүллээх чемпиона Али Алиев бириһингэр, Болгария Ямбул куоратыгар ыһытыллыбыт норуоттар икки ардыларынааһы турнирга бастаабыта 1994 сыллаахха Италия Рим куоратыгар ветеран бөбөстөр ортолоругар Аһа дойду чемпионатыгар кыттан, боруонса мэтээли ылбыта.

Вячеслав Павлович Карпов саха тустуутун урдук кардинска таһаарсыһыттан биридэстэрэ. Улуу тренер Д.П.Коркинэ эриһилибитэ. 1959 сыллаахха оройуон олоһорун күрэхтэһиитигэр иккис миэстэни ылан, бастакы ситиһинилээмитэ. Онтон саҕалаан Чурапчы уолун аһа улахан түһүлгэлэргэ дорбосноохтук иһилибитэ. В.П.Карпов билгин Дьокуускай куоракка олорор, үлэһир.

Платон КОРКИН,
үлэ ветерана, тустууну сэнээрээччи.
Хаартыскаларга: В. П. Карпов;
тренеринэн Д. П. Коркинныын.

Урут аатырын туста сүлдьыбит Саха Республикатын физическай культураны үтүөлээх үлэһитэ, улуус Бочуоттаах гражданина, РФ физическай культурада уонна спортка туйгуна знактаах Вячеслав Павлович Карпов быйыл от ыйыгар, А.Н.Ермолаев кэһиниттэн, уолаттарга ССРС-ка бастаан чемпионнаабыта 40 сылын туолла.

В.П.Карпов туста сүлдьыбит кэһиниттэн икки түгэни эргитэн аһыһабыт. 1965 сыллааһы оройуон үөрэнээччилэрин спорткаадаһын аһыс бэрэһээни курдук өйдүүбүн. Бэс ыйыгар ити күрэхтэһингэ кытта Кытаанах оҕуолатыттан, сорохлут сатын, сорохлут велосипедчэн, кириһиппит. Оноо күрэхтэһин судьуйата М.Р.Сысольяник.

— Билигин көбүөргэ судьуйалыы кириһэ Ярослав куоракка Россия улахан дьонно сүүмэрдиир күрэхтэһиитигэр иккис миэстэни ылан, ССРС спордун маастарын норматын толорбут, аһыах хонуктааһыта Дьокуускай куоракка ыһытыллыбит улахан



ӨНӨРГӨ - ПЛЕНЭРДЭЭТИБИТ



Күөх сайын саамай мунутаан, сирэмэ дээрэкээт ситэн турар кэмгэр кытаанахтаабы художественнай-эстетической оскуола былааннаах үлэтин чэрчитинэн биниги бэйэбит массынабытынан учууталбыт Л.И.Смирникова салайааччылаах тобус оёо Уус-Алдан улуунун Өнөр нэхилэгэр айааннаабыт. Өнөр нэхилэгэр биниги дунгар билбэт этибит арай манна Советской Союз героин М.М.Стрекаловская төрөөбүт дойдута буоларын истэрибит. Өнөргө тийэрбитин кытары өр сылларга сулут аймактарыны үөрэ-көтө көрүстүлэр.

Салайааччыларбыт уопсай тылы буларга муннах онордулар, ол түмүгэр лаабыр начальнигынан олохтоох прикладной искусство учуутала П.П.Атласов, салайааччынан Л.И.Смирникова, поварынан Н.Н.Иванова буоллулар. Уопсай сүбээн лаабырбытын нэлэниэ сытар кизэ жуел аатынан "Чубучаны" диэн ааттаабыт. Бинигэсэ сыста түөн олохтоох оболор үөрэ-көтө кыттыстылар.

Сүрүн сыалбыт пленэргэ үлэлээһин буолла. Сыннаһарбытыгар арааһынай дыһаллар ытыллыбыттар. Ол курдук,

оскуола музейыгар сырыттыбыт. Айылба матырыйалларынан дээрэкээт паннолары, онгофтары онорор Любовь Михайловна Стрекаловская үлэлэрин сөбө-мактана көрдүбүт. Уопсайынан кыра бөһүөлэ эрэри баай ис хоһоонноох эбит. Ону таһынан арааһынай конкурстар, бизэрдэр, дуоһуна, сөтүөлээһин, дойдодоһуу кизэстэ буоллулар. Кэрэ айылбалаһын алтынан, элбэх сага дойдодоһон, уруһуйдуур маастарыстыбабытын үрдэтэн, толору астынан кэллэбит.

Бэйэтин массынабытынан тизэе сүлбэбит оскуола директорыгар В.П.Борисова махталбыт улахан. Ытыллыбыт күрэхтэһиилэр сүрдээх сэрэхтик бардылар. Бастын художник аатын Платонова Диана ылла (Кытаанах), "Бастын модельер" - Гуляева Алена, "Бастын сатирик" - Черноградская Ася (Өнөр), "Бастын художник-редактор" - Захаров Афоня уонна Охлопкова Колыманна буоллулар.

Диана ПЛАТОНОВА, Алена ГУЛЯЕВА,
Кытаанах орто-эстетическэй
оскуоланын XI кыл. үөрэнээччилэрэ.
Хаартыска: лаабыр оболоро
дьарык кэмгэр.



Уруһуйдарга: лаабыр оболорун үлэлэрэ.

Трибуна специалиста

ГРИПП ПТИЦ

Грипп птиц высоко контагиозная вирусная болезнь домашних, синантропных и диких птиц, протекающая в виде энзоотии и эпизоотии, характеризуется септицемией, угнетением, отеками, поражением органов дыхания и пищеварения, снижением продуктивности и вызывается различными антигенными вариантами гриппа рода А. В настоящее время известно 15 серологических вариантов гриппа птиц. Отличительной чертой вирусом гриппа является его необыкновенная изменчивость, что позволяет гриппу оставаться непредсказуемой инфекцией.

Восприимчивость птицы к заболеванию зависит от серотипа возбудителя его вирулентности и резистентности организма птицы. Вирус гриппа сохраняется в различных органах и тканях птицы. Так, например, в замороженном мясе птицы вирус сохраняется до 287 дней, в костном мозге 303 дня, в инкубационном яйце при 8 градусах 120 дней. В оберточной бумаге 4 дня, в крови, в помете, в зерне, в гниющих трупах 30 дней, в пухе 240 дней и т.д. Вирус гриппа птиц, попавший в воду находится, как правило, на поверхности воды и максимальной его концентрация содержится в толще до 8 см и сохраняется активным при температуре 0С° 30-35 дней, при температуре воды 22С° 4 дня. Это особенность способствует тому, что чаще болеет водоплавающая птица, которая и является распространителем болезни.

На территории Российской Федерации в настоящее время заболевание птиц гриппом установлено в 14 населенных пунктах 5 районов Новосибирской области, а также в с. Глубокое Завьяловского района Алтайского края и с. Пеганово Бердюжского района Тюменской области.

Предположительно возбудитель занесен на территорию РФ дикими водоплавающими птицами из Юго-Восточной Азии.

На все неблагополучные пункты наложен карантин и проводятся необходимые мероприятия по купированию очагов инфекции. Все птицеводческие хозяйства России переведены на режим работы закрытого типа.

Источниками возбудителя инфекции являются больные, переболевшие и находящиеся в инкубационном периоде птицы. Они выделяют вирус со всеми экскрементами и секретами, а также с яйцами. Инкубационный период длится 21 дней. Отмечают азиатичность оперения, снижения яйценоскости. Куры стоят с опущенной головой и закрытыми глазами, слизистые оболочки у них гиперемированы, носовые отверстия заложены экссудатом. Дыхание хриплое, учащенное, температура тела 43-44 С°. Наблюдают также сильный понос (помет окрашен в коричнево-зеленый цвет), неврозы, судороги, маневные движения.

Для постановки диагноза проводят лабораторное исследование свежего патматериала (легкие, печень, головной мозг и др.) и сывороток крови. Лечение не проводится, больную птицу уничтожают безкровным способом. На неблагополучное хозяйство накладывают карантин. Так как болезнь передается через продукцию птицеводства строго запрещается ввоз инкубационного яйца, птиц, продукции птицеводства из Новосибирской, Тюменской области и Алтайского края. При выявлении в нашем хозяйстве первых симптомов заболевания птиц, внезапного падежа срочно обращайтесь к местным ветеринарным специалистам. За сокрытие сведений о падеже и массовых заболеваниях птиц вы несете ответственность по статье 10.7 КоАП РФ.

Ветуправление

Улуу Кыайыы 60 сыла

ГВАРДИЯ СТАРШАЙ СЕРЖАНА

Ефрем оёо сааһа Аччабар а а т ы р б ы т - с у р а б ы р б ы т алаастарыттан биридэстэригэр, бэден соботуна биллибит Диринг күөл сайылыгар аастыта. Поповтар кыһынкы олохторо - Дээрбэн алаас. Онтон, сэттэ-абыс биэрэстэлээх сиртэн, үксүн сатыы сылдыан оччолорго колхозтаах ыччат оскуолата дизайн биллэр Чуралчы оскуолатыгар үөрэммитэ. Оёо сааһыттан ыра оҕостубут идэтин ылаары Чуралчы педучилищетыгар үөрэнэ сырыттабына олохтутун атайахтаан улуу аймаабыт сэрин турбута. Чугас аймактара Поповтар, Федоровтар, ыаллара Пудовтар, Шадриннар, Неустроевтар, Игнатъевтар арбаа фронна аттамыттар. Сотуру-сотуру ким эрэ сэрин толоонугар өлбүтүн туһунан "хара" сурук кэлэр.

Кинигэ бастахы үөрэбин дыйлың да бүтэртэрбэккэ, училище студентарын уонна хас да учууталлары тэҥэ, сэрингэ ыгытар бэбизэсэ туттарыллыбыта. Ити 1942 сыл кулун тутар 14 күнүгэр этэ. Уолаттар уонча ый үөрэнэн Т-34 танкага ытыааччы-механик идэтин баһылаабыттар, ону сэргэ Ефремига артиллерист-минометчик үөрэбин үчүгэйдик бүтэрэннэр, артиллерийскай разведкаба отделение командирынан аанаммыта, старшай сержант званилаламмыта.

Ефрем 1943 сыл саҕаланнаабытыгар Кавказтан фашисткай сэринлэри үүрэр кыргыһыларга кыттыбыта, хоту кавкаһы өстөөхтөн босхолослута. 1943 сыл сайынгар Курскка тобойго буолбут кыргыһыларга кини чааһа кириэр Стелной фронун, Согуруулуу-арбааны уонна Воронежкай фроннар сэринлэрэ атырдыах ыйын 3 күнүгэр быһаарылаах кимэн кириини саҕалаабыттар. Кимэн кириин үлүс күнүгэр Орел уонна Белгород куораттар босхоломмуттар. Бу кыайыһы Москва аан бастаан артиллерийскай салютунан айхаллаабыта. Бу кыайыга төһөлөөхтүк үөрбүтүн, сүрөс кизэ туттуунан туолбутун сэрэизэккэ сеп. Сотуру боулаат Харьков босхоломмута. Итинтэн салгы саллаат Днепри туораабыта. Ити

кэмиз Степной фронт иккис Украинскай фронт диэн ааттанар буолбута.

Днепри туорааһын кэнниттэн Ефрем ыараханлык контузияламмыта, уһуннук өйүн сүтэрибэтэ, уйуттубат ғына сүһүөхтэрэ илдьи охсуллубута, буорга көмүллүбүтэ, дойдоттору өлбүтүнэн аахпыттар. Дойдугар Чуралчы нэхилэгэр сэбизтигэр гвардия старшай сержана Е.П.Попов кыргыһы толоонугар хорсунуук өлбүтүн туһунан биллэри кэлбитэ. Чуралчы сэбизтин оччотооһу председателэ Н.С.Смирникова барахсан Ефрем аҕатын Борокуоппай кырдыаһы, ийэтин Мотуруона эмээхсини аһынан уоллара өлбүтүн туһунан биллэрини туту тиздирбэтэх.

Ити кэмиз, дьолго, Ефремитэн контузияланан уһуннук өйбүн сүтэрэн баран үтүөрдүм диэн сурук кэлэр. Кыайыһы Австрия госуларствотыгар Вена куоратка көрсөр. Онтон Арбаа Украинага бандеровецтары эһингэ кыттар. Сэрингэ көрдөрбүт хорсун быһыыта "Бойобуой үтүөлэрин иһин" медалынан бэлитэммитэ. Итини тэҥэ дойдугар "Венаны ылыы иһин", "Кааказ оборонатын иһин", "Германияны ылыы иһин" медаллардаах, И.В.Сталин Махтал суруктаах кыайы кетеллөнөн эргилибиз. Ити 1946 сыл сайын үгэнигэр этэ. Абыах ыаллах Диринг Күөл сайылыгар эмиз үөрүү сатыылаабыта, өрөгөйдөөх күнүгэр үүмүттэрэ.

Училищетын салгыы үөрэнэн, ситиһилээхтик бүтэрибэтэ. Усууаанааҥа хас да сыл учууталлаабыта, онтон төрөппүттэригэр көмөлөһөрү дойдугар кэлбитэ. Кэллээн сыл сымыйанан баайсан эппизэккэ тарда сылдыбыттар. Оччотооһу суут үрдүк дуоһунастаах салайааччы тугу "тук" дизитинэн уураахтыра эмиз суох буолбатах этэ.Төһө да балыырга тулбастар Ефрем Прокопьевич учуутал үрдүк аатын ыһыктыбатаҥа - оройуон бастык учуутала, ону аһан оскуола дойдурдаах салайааччыта буоларын көрдөрбүтэ.

1954 - 1957 сылларга педучилище базовой оскуолатыгар сэбиздиссэйдэзбитэ, салгыы и н т е р н а т - о с к у о л а 5 а учууталлаабыта. Ити сылларга СГУ-

га кэтэхтэн үөрэнэн нуучча тылын уонна литературатын учууталын дипломун тулпута. Ол кэнниттэн Одьулуун оскуолатыгар абыс сыл завучтаабыта, ССКП кэпкэтигэр хаттаан ылыллыбыта. Кэлин 6 сыл Кытаанах оскуолатыгар директордаан үтүө өйдөбүлү хаалларбыта, спортка, кылаас таһынаагы үлэсэ кытаанахтар улууска аатырбыттар, оройуонна бастахынан кабинетнай систиэмэнэн үөрэтинни киллэрбитэ, элбэх техсредство, музыкальнай инструменнар булуллубуттар, ыраах Канскай куораттан оройуонна бастахынан тимир тутулуктаах остуоллар, олоппостору уонна үөрэх кабинеттарыгар аналлаах ыскааптары, лабораторнай прибордары абылбыта. Кырдыксыт дьонго аламабай сыйһаннаах салайааччы этэ. "Олус үчүгэй учуутал, хаарыаннаах киһи этэ", - диэн ахталлар үөрэнээччилэрэ.

Ефрем оёо эрдэбиттэн ылыырын, хоһоон ааҕарын, араас көрүдүөһү кэлсинирин, музыканы истэрин сөбүлүүрү. Вена куораты босхолоһон баран Штраус, Бетховен мэгэ таастарын таһыгар хаартыскага түспүтэ.

Куртабар хатаммыт ыстаал кыырапахтара искэннэ кубулуйан, контузията да таайан баара-суоба 53 саастааҕар мас тосторунуу түргэнник ыалдыан өлбүтэ.

Ефрем Прокопьевич дьиз кэргэнигэр эмиз талыт курдук амарах аҕа этэ. Кэргэнинин Евдокия Игнатъевнаһын икки уол, икки кыыс оболоммуттар. Кинилэр төрдүн, аҕаларын туйаһын хатаран, бэртээхэй үлэһит ыал буоллулар. Икки оёото аҕаларын утумнаан үөрэхтэһиннэ үлэлээн оболору интэр-өрэтэр үлэсэ бэйэлэрин сэмэй кылааттарын киллэрэс сылдыаллар. Түөрт ылынан билитин Ефрем Прокопьевич 11 сизэннэрэ улааталлар. Мин, кырдыаас учуутал, үөлээннээһин олоҕо санаа хоту салбанырыттан үөрэбин, астынабын.

Роман САВВИН,
Россия үөрэбэринтин
туһунна.

ЭБЭРДЭЛИИБИТ!

Убаастабыллаах үлэ уонна сибээс ветеранын, өр кэлгэч почта үлэтэ сайдарын туһунан улахан кылаатын кылаарсыбит Петр Николаевич АНДРЕЕВЫ 80 сааскын туолар үчүө-лааны күнүнэн, өрөгөйдөөх үбүлүөйүнэн истииник ээрдэлиибит!

Багарабыт убаастыыр ветеранытыгар кытаанах доруобуйаны, оҕолорун, сиккэриг таптаалларыгар уугуттанан ухунуук дьааллоохтук олорорго.

Чурапчытаагы почтальот коллектива, ветераннар.

МАХТАНАБЫТ

Дьылба-хаан ыйааба, одун-хаан оҕоһуута кытаанах, нэдьээн күүтүлүбүтөх өттүттэн кэлэр буолар эбит. Бу дьыл өт ыйыгар биһиги дьык кэргэнгэ нэдьээн буолла. Үтүө дьоммут көмөлөрүнэн, өйөбүлүрүнүн бу ыарахан кэми тулуйдурут. Адабыт обоннор Потанов Афанасий Титович от ыйын 8 күнүгэр дьыттан куолутунан тахсан баран, сүтэн хаалбыта. Харабынан куһаҥнык сирдэтэр кырдыаһас, түйэйбит обоннор туох ааннааба сүтүт. Сүтүтүн сарсыҥны күнүттэн өлүгү көстүөр дээрн алта күнү быһа нэһилиэкпит дьон тахсан тараахтаан көрдөүтүлэр. Көрдөһүгүнэ оботуттан 70-наах обонноругар, эдэрттэн элбэх оҕолоох ийэлэригэр тиниэ кытыннылар. Кинилэргэ барыларыгар биһиги дьык кэргэн махталбыт мунура суох. Ол курдук, тугунан да кэмнэмэт махталбытын тирдэбит: экстрасенс Татьяна Васильевна Рязанскаяба, кыһалдыах күүмүтүгэр көмөлөспүт, көрдөспүт, сүбөлөөбүт дьоммутугар үтүө санаалаах, ыска сомоболуулаах биһир дойдулаахтарытыгар: нэһилиэк баһылыгар Владимир Васильевич Никончикка, кини ийэтигэр Екатерина Гаврильевнаба, кырдыабаастарга Дмитрий Константинович Лукинга, Петр Николаевич Титовка, Иннокентий Иннокентьевич Давыдовка, Василий Николаевич Григорьевка, оскуола директорыгар Иван Петрович Лукинга, үлэһиттэригэр Еремей Иванович Сидорова, кини кэргэнигэр Валентина Никитичнаба, Петр Васильевич Божедановка, Вячеслав Николаевич Орловка, оболорум биһиргэ үөрэммит табаарыстарыгар, кырдыаһас ыалларга Петр Дмитриевич, Елена Васильевна Лукиннарга итиннэ төрөөбүт нэһилиэкпит күүс-көмө буолду, сүбэ-ама биэрбит дьонугар. Үтүө санаабыт уон оччонон эргиллэн кэллин, ырыы, эрэй-мун тугунун, барыта этэнгэ буоллун дьон бака санаабытын тирдэбит.

Кэргэнэ, оболоро, сиэннэрэ.

Мин өфө эрдэхпиттэн илдьэ сылдьар маршым күүскэ бэргэни, бийыл улахан төлбүрдээх операцияны аастым. Ыарахан операцияны ааһарбар күүс-көмө, өйөбүл буолду үтүө санаалаах бар дьоммор: отут сыл учууталлаабыт оскуола коллективыгар (директор З.Е.Егоров, профком председателэ А.Г.Винокуров), "Ырыа тула" ветераннар түмсүүлэригэр (салайааччылар Д.Г.Жиркова, А.А.Кривошапкина), "Харбыай" (сал. С.П.Егорова), "Сурулаан" (сал. В.Ф.Герасимова), "Харбаа" (сал. П.П.Андросова), "Кыны" (сал. Т.Д.Седалищева) түүлбэлэр олохтоохторугар, Сыланна, Чурапчыга биһиргэ үөрэммит табаарыстарбар (1968 сыллаах выпуск), Чурапчытаагы ойуур хаһаайыстыбатын дьаһалтатыгар (В.Г.Степанов), үөрэппит 1985, 1995 сыллардаагы выпуск оболорбөр, бары аймактарбар мунура суох махталбын тирдэбин.

Багарабын бука барыгытыгар сир үрдүгэр баар бары үчүтэйи, тус олоххутугар дьолу, элбэх үөрүүнү-көтүүнү, үлэһитигэр ситиһиини.

Х.Д.Михайлова, педагогический үлэ ветерана.

АТЫЛДЫБЫТ

Суһаллык, чопокити 2002 сыллаах, "В" категориялаах УАЗ микроавтобусту эбэтэр эбии төлөбүрдээх эмиэ дьарыктыгыгар аҕастабын. Бил. тел. 41-731 (үлэ чааһын кэмиттэн), 41-274 (үлэ чааһын кэмиттэн Алексей ымыттарыа).

Арбаа гимназия таһыгар чааһынай, уһаайбалаах дьыни, гарахтаах, баанчыктаах, телефоннаах, уулун-чугас. Бил. тел. 41-693.

Сапа ВАЗ-2106 ("Жигули") автомашинаны. Бил. тел. 41-505, 41-364, 27-538.

Срочно продается приватизированная 1-комнатная, укомплектованная в 1 квартале, 1 этаж, цена 220 т. руб. без торга. Тел. посредника 42-629 (звонить с 10 ч. утра до 9 ч. вечера) или в г. Якутске 21-29-37 (с 18 ч. вечера).

Болтоноттон көһөрөн ыларга 7 х 7,5 м каннак дьыни. Бил. тел. 25-531.

Активныбыт компьютер Aton 2500i (Pentium IV), 512 Mb, 80 Gb, Radeon 9600 SE 128 Mb, Монитор LG F7000 17", звук 5,1 объемный, принтер Canon i250 уонна биир. Тел. 41-023.

РОССИЙСКАЯ ФЕДЕРАЦИЯ ПЕНСИОННАЯ ФОНДАТЫПТАН КЭЛЭР СУРУКТАР ТУСТАРЫНАН

2003 с. саҕалаан пенсионнай счоттарыгар мунуулар чаастаах дьон сылын ахсын РФ Пенсионнай фондатыттан сурук туталлар. Биһиги улуустугар мунуулар чааска кирибит үпкэ 2003 сыллаахха тоҕус сайабыланына управляющей компанияларга кирибит. 2004 сылга бу компаниялар ахсааннарыгар Государственной суох "Эрэл" пенсионнай фонда кирибитинэн, биһиги улуустугуттан 34 сайабыланына кирибит.

Мунуулар чаастарын хас биһирдин киһи бэйэтин баатынан ханнык баҕарар управляющей компанияга эбэтэр государственной суох пенсионнай фондатыгар утар бырааптаах. Бу суругу тутан баран, бастаан туран, киниэргэ угуллубут докумуоннары киниээн ааһын. Маһаа эһиги мунуулар чааскытыгар төһө үл кирибит, эһиги сылга мунуулубут чааһын төһө хамсаабыта, ону тэнэ сайабыланына бланката баар буолар. Суруктары көрөн ааһан-суоттаан баран, барытыгар сөбүлэһэр киһи алтынны ый 1 күнүгэр дээрн бу үбүн ханна угарын быһаарыахтаах. Пенсионнай фонда үбү ханна угар туһунан аҕаһаа ыһар бырааба суох. Бу быһаарыныны мунуулар чаастаах киһи бэйэте ылыныахтаах. Суругу тутан баран, сайабыланына суруйар түгэнитигэр быһыллыбыт болдох иһинэн толорон, бэйэбит олорор микростэтигэр баар Пенсионнай фонда управлениетыгар тутарылыахтаах. Түспүт сайабыланыналар эһиги үлүгүн ханна улуксуктуттан көрөн ыһыллаллар, базага киллэриллэлэр. Болдоху тутуһуллубакка бэрлilibит сайабыланыналар ыһыллылбаттар. Кирибит сайабыланыналары Пенсионнай фонда ахсынны ый 1 күнүгэр дээрн көрө. Ханнык эмэ биһирдинэнэн сайабыланынабыт ыһыллыбат буоллаһына РФ Пенсионнай фондата ахсынны ый 31 күнүн ааспакка эһиэхэ сайабыланынабыт ыһыллыбатабын туһунан биллэрэхтээх. Өскөтүн мунуулар үлүгүн ханнык да управляющей компанияларга уклатахкытына РФ Пенсионнай фондата РФ Правительствота биһиргэппит государственной управляющей компаниятыгар утар.

Сайабыланыналары РФ Чурапчы улуустуһаагы пенсионнай фондатын управлениетыгар алтынны ый 1 күнүгэр дээрн 7 кабинетка аҕалан биһирэхитин сөп. Билсэр телефон: 41-469.

РФ Чурапчы улуустуһаагы Пенсионнай фондата.

Күндү оҕом, кэргэним, адабыт, элбэбит, "Меликатор" ГУП үлэһитэ

ЛУКИН Алексей Дмитриевич

бу дьыл атырдых ыйын 6 күнүгэр соһумардык ыалдын олохтон өлөн туораабытын дириһик курутууан туран иһитинэрэбит.

Ийэтэ, кэргэнэ, оболоро, сиэннэрэ.

Курубаннарын тирдэллэр:

— Таптааах кэргэнэ, аҕалара Лукин Алексей Дмитриевич эмискэ ыалдын хомолтолоохтук өлбүтүнэн кэргэнигэр Татьяна Дмитриевнаба, оболоругар, чугас аймактарыгар Чурапчытаагы "Меликатор" ГУП коллектива.

— Таптааах уола, кэргэнэ, аҕалара Лукин Алексей Дмитриевич ыалдын соһумардык өлбүтүнэн ийэтигэр Мария Николаевнаба, кэргэнигэр Татьяна Дмитриевнаба, оболоругар, сиэннэригэр, биһиргэ төрөөбүтүгэр Сылан нэһилиэгин дьаһалтата, кырдыаһастарын сибэти.

— Лукин Алексей Дмитриевич өлбүтүнэн бэйэлэрин үлэһиттэригэр Лукина Александра Александровнаба уонна кини дьык кэргэнигэр 23 №-дээх аптека коллектива.

— Күндү убайдар Лукин Алексей Дмитриевич биһиги кэксэбиттэн соһумардык туораабытынан ийэлэригэр, кэргэнигэр, оболоругар, сиэннэригэр Колесовтар, Дьяковтар.

— Убаастыыр убайдар Лукин Алексей Дмитриевич эмискэ ыалдын өлбүтүнэн кэргэнигэр, оболоругар, сиэннэригэр Дьоккусайтан Макаровтар, Сивцевтар.

— Күндү убайдар Лукин Алексей Дмитриевич соһуму олохтон туораабытынан ийэтигэр, эдэһиттэригэр Дьяконова Мария Николаевнаба, санаастарыгар Татьяна Дмитриевнаба, оболоругар Настяба, Коляба, Машаба, кийиттэригэр Шураба, күтүөттэригэр Димаба, сиэннэригэр Ачикасовтар, Андреевтар, Давыдовтар.

— Таптааах кэргэнэ, аҕалара, элбэлэр Лукин Алексей Дмитриевич соһуму олохтон туораабытынан кэргэнигэр, оболоругар, сиэннэригэр, чугас дьонугар баһаҕынай этэрээт коллектива уонна оһо биһиргэ үлэһиттэригэр доһотторо.

— Убаастыыр биһиргэ үөрэммит табаарыстар Лукин Алексей Дмитриевич соһумардык өлөн олохтон туораабытынан кэргэнигэр Татьяна Дмитриевнаба, оболоругар, сиэннэригэр, ийэтигэр, аймактарыгар биһиргэ үөрэммит табаарыстар.

— Күндүтүк саныыр бырааттара, убайдар Лукин Алексей Дмитриевич соһумардык ыалдын олохтон туораабытынан кэргэнигэр Татьяна Дмитриевнаба, оболоругар, сиэннэригэр, ийэтигэр Мария Николаевнаба, балтыларыгар Аленаба, Марияба, күтүөттүгэр, аймактарыгар Хадаартан убай Буеһир, санааа Елена, Лукиннар, Чурапчытан Пестряковтар, Невзоровтан Шестаковтар, Хафизовтар, Таататтан Лукиннар, Афанасьевтар.

— Таптааах уола, кэргэнэ, аҕалара, элбэлэр Лукин Алексей Дмитриевич өлбүтүнэн ийэтигэр Мария Николаевнаба, кэргэнигэр Татьяна Дмитриевнаба, оболоругар, сиэннэригэр, биһиргэ төрөөбүтүгэр Чурапчытан Васильевтар дьык кэргэнтэр.

БИЛДЭРИИЛЭР

Квартира эбэтэр чааһынай дьык куортамнаабыт. Ылдьаһын, барыдаһа эрэнэрэбит. Бил. тел. 41-773.

Дьык куортамныбыт. Бил. тел. 41-022, Октябрьскай уул. 58 №-рз.

1984 с. төрүүх Тарасова Нелли Егоровна аҕаһа бэрлilibит паспорт сүтүгүнэн дьык сурууан аҕаһаһар.

Таптааах оҕом, быраалпыт, убайыт, Түөкү уһаастаһын олохтоһо

КУЛИЧКИН Егор Семенович

үлүн, ыарахан ыарыттан бу дьыл атырдых ыйын 7 күнүгэр эдэр сааһыгар хомолтолоохтук күн сириттэн барытын бары билэр дьонугар, табаарыстарыгар, аймактарыгар иһитинэрэбит.

Ийэтэ, биһиргэ төрөөбүтүгэр, санаастара, күтүөтэ.

Курубаннарын тирдэллэр:

— Таптааах оболоро, бырааттара Куличкин Егор Семенович үлүн, ыарахан ыарыттан өлбүтүнэн ийэтигэр Елена Романовнаба, биһиргэ төрөөбүтүгэр, бары аймактарыгар Түөкү уһаастаһын дьаһалтата, олохтоһотторо.

— Күндү оболоро, бырааттара Куличкин Егор Семенович эдэр сааһыгар ыарахан ыарыттан өлбүтүнэн ийэтигэр Елена Романовнаба, убайыгар Григорий Семеновичка, биһиргэ төрөөбүтүгэр Сылан нэһилиэгин дьаһалтата.

— Таптааах оҕом, бырааттара Куличкин Егор Семенович ыарахан ыарыттан эдэр сааһыгар өлбүтүнэн убаастыыр санаастарыгар Елена Романовнаба Куличкинаба, биһиргэ төрөөбүтүгэр Пермяковтар, Васильевтар, Листиковтар.

— Күндү бырааттара, сиэннэр Куличкин Егор Семенович үлүн, ыарахан ыарыттан олохтон барытынан ийэтигэр Елена Романовнаба, биһиргэ төрөөбүтүгэр Арыылаахтан Сивцевтар, Сылантан Макаровтар.

— Күндү оҕом, бырааттара Гоша олохтон туораабытынан ийэтигэр Влосенев, бары биһиргэ төрөөбүтүгэр Дьоккусайтан, Чурапчытан, Анааһыртан Петровтар, Кылыковтар, Давыдовтар, Долар.

— Күндү биһиргэ үөрэммит табаарыстар Куличкин Егор Семенович ыарахан ыарыттан өлөн туораабытынан ийэтигэр, биһиргэ төрөөбүтүгэр, чугас аймактарыгар Чурапчы спортнай интернат-оскуолатыгар биһиргэ үөрэммит табаарыстар.

Таттыыр кэргэним, амаах адабыт, Абыл улуун олохтоһо, үлэ ветерана

СОЛОМОВ Юрий Софронович

соһуму өлөн олохтон туораабытын бары чугас дьоммутугар, аймактарытыгар, кэргэним биһиргэ үлэһит сылдыбыт дьонугар, табаарыстарыгар дириһик курутууан туран иһитинэрэбит.

Кэргэнэ, оболоро.

Курубаннарын тирдэллэр:

— Таттыыр уонна убаастыыр күтүөттэр Соломов Юрий Софронович соһуму өлөн олохтон туораабытынан балтыларыгар, эдэһиттэригэр Варвара Романовнаба, оболоругар Сергей Юрьевичка, Ньургунна, Ромаба аһыларын тэнэ үлэстэн, Хайахсытан, Диринтан, Чурапчытан Иваностар.

Болтоно нэһилиэгин олохтоһо, элбэх оҕо ийэтэ, элбэз ЛИТВИНЦЕВА Екатерина Васильевна

үлүн, ыарахан ыарыттан биһиги кэксэбиттэн туораабытынан курубаннарын тирдэллэр:

— Күндү кэргэнэ Литвинцева Екатерина Васильевна ыарахан ыарыттан олохтон туораабытынан кэргэнигэр Валерий Романовичка, оболоругар, күтүөттэригэр, сиэннэригэр Болтоно нэһилиэгин дьаһалтата, оскуола коллектива.

— Таптааах ийэлэр Литвинцева Екатерина Васильевна ыарахан ыарыттан өлбүтүнэн кыра кылаастан биһиргэ үөрэнэн Болтоно орто оскуолатын бүтүрбит табаарыстарыгар Устьяба, Вальяба, Валерия IV, V, XIII выпуск оболоро, терлүүттэрэ, кылаас салайааччылары.

— Күндү санаастара, кийитэ Литвинцева Екатерина Васильевна ыалдын өлбүтүнэн кийиттэригэр Ирина Романовна, бырааттарыгар Леонид Константинович Постниковтарга, ийэлэригэр Мария Прокопьевнаба Дьячковайдар, Постниковтар.

— Күндү ийэлэр Литвинцева Екатерина Васильевна ыарахан ыарыттан олохтон туораабытынан кэргэнигэр Валерий Романовичка, оболоругар, сиэннэригэр Болтоно орто оскуола ыаллар Винокуровтар, Чурапчытан Кривошапкиннар.

— Биһиргэ үөрэммит дьүөгэлэр Литвинцева Екатерина Васильевна үлүн, ыарахан ыарыттан олохтон туораабытынан кэргэнигэр, күтүөттэригэр Валерий Романовичка, оболоругар, аймактарыгар Катяны кытта биһиргэ үөрэммит доһотторо.

Күндү оболоро, таптааах аҕалара, кэргэнэ, бырааттара

КАРПОВ Николай Харалдинович

эмискэ өлбүтүн бары билэр дьонугар, табаарыстарыгар дириһик курутууан туран иһитинэрэбит.

Ийэтэ, аҕата, кэргэнэ, оболоро, убайдар, эдэһиттэр.

Курубаннарын тирдэллэр:

— Биһиргэ төрөөбүт быраата Карпов Николай Харалдинович эмискэ өлбүтүнэн бэйэлэрин үлэһиттэригэр Константин Харалдиновичка Одьулууннаагы 14 №-дээх профессиональной лицей администрацията, профкома.

Саха Республикатын үөрэтиринин туйгуна, педагогическай үлэ ветерана, спорт ветерана, Советскай Союз Героя Ф.К.Попов аатынан Сыймах орто оскуолатын историяда учуутала

ПОПОВ Юрий Николаевич

эмискэ ыалдын өлбүтүнэн биһиргэ төрөөбүтүгэр, аймактарыгар, коллегаларыгар дириһик курубаннарын тирдэбит.

Хайахсыт нэһилиэгин дьаһалтата, А.П.Илларионов аатынан орто оскуола коллектива, Дириһик агро-оскуолатын коллектива.

ОБЪЯВЛЕНИЕ

На конкурсной основе на постоянную работу требуется корреспондент. Требования: высшее филологическое образование, знание ПК. Обр. по тел. 41-332.

Редактор А.А. ЗАХАРОВ.
ААДЫРЫСПЫТ: 678670.
Чурапчы сэл., Карл Маркс уул., 26 "а".
телефоннарбыт:
редактор – 41-332, отделлар – 41-265.
E-mail: Osanaoloh@churap.sakha.ru

Тэрийэн таһаараччылар: СР Правительствота, Чурапчы улуустуһа "Саҥа олох" редакция-издательскай холбоһук государственной учреждение. Маассабай информация средствдарын туһунан РФ Сокууларынан тутуууну хонтуруоллуур уонна регистрациялар РФ бэйэһэ СР региональной управлениетыгар 2003 с. басыһын 20 күнүгэр регистрацияламмыт нүөмэрэ – ПИ №19-0423.

"Саҥа олох" редакция-издательскай холбоһук Т.У. Офсетнай бэчээт. Сакааһын № 93 Тираж 1778. 9. 08. 2005 с. бэчээткэ бэрлilibит. Хайыат надиялэба үсүн оҕуруунуһа, элбэлэрэ уонна субуоттаа тахсар.

Автор суругар этиһэр санаа редакция позициятыгар мэлдьи сөп түбэһэр буолбатах. Сурукка ыйылар чохчылар кырдыктаахтарыгар эппитинэһи автор тус бэйэте сүтэр.